

Rammeprogram for almendidaktik 1

Din underviser vil forud for modulets start præsentere et detaljeret program for modulet.

Praktiske informationer:

Modulet starter (dag 1): Klokken 11.00 (se Lectio for kursussted og med mere)

Modulet slutter (dag 3): Klokken 15.00

Frokost: Dag 1: Klokken 12.15 – 13.15 ; dag 2+3: Klokken 12.00 – 13.00

Kaffe og kage: Dag 1: Klokken 14.30 ; dag 2: Klokken 14.10 ; dag 3: Klokken 13.45

Middag (dag 1+2): Klokken 19.15

Morgenmad (dag 2+3): Klokken 7.00 – 9.00

Der er bestilt overnatning til alle kandidater på kursusstedet. Tjek ind ved ankomst og ud senest klokken 9.00 på dag 3.

Forelæsninger på modulet (for alle på tværs af holdene (i plenumlokale)): Dag 1, klokken 13.15 – 14.15:

”Gymnasielærergerningen”

Dag 2, klokken 13.00 – 13.10:

Kort præsentation af CFU, Centre for Undervisningsmidler, www.cfu.dk

Dag 2, klokken 13.10 – 14.10:

”Elev-/kursist- og ungdomskulturen i de gymnasiale uddannelser”

Dette modul vil indeholde følgende dele:

1. Velkomst og præsentation af teoretisk pædagogikum, underviseren og kandidaterne på holdet
  - a. Underviseren byder velkommen og præsenterer sig selv og målene med teoretisk pædagogikum, herunder den didaktik, der undervises efter i teoretisk pædagogikum.
  - b. Deltagerne på det hold, du skal følge hele året, præsenterer sig selv.
2. Læreren og faget
  - a. Her arbejder du med forskellige perspektiver på, hvad det vil sige at være lærer i gymnasieskolen, og der åbnes for en erfaringsudveksling, sprogliggørelse og refleksion over den gerning, gymnasielærerjobbet er set i forhold til blandt andet fag og forskellige fagforståelser.
3. Eleven/kursisten og faget
  - a. På samme vis skal du tilegne dig et nuanceret sprog i forhold til eleverne/kursisterne, ligesom elevens/kursistens møde med faget vil blive adresseret via spørgsmål om kommunikation, motivation, self-efficacy med mere.
4. Undervisningsdidaktik/metodik
  - a. Gennem microteaching (undervisningsøvelse) får du lejlighed til at afprøve undervisningssituationen samt at undersøge og reflektere over denne i samarbejde med dine holdkammerater. Forinden vil du få præsenteret et undervisningsteoretisk grundlag for at tale om, tilrettelægge og gennemføre undervisning,

Teoretisk pædagogikum 2017-2018

her vil underviserne forklare begreberne 'FIMME-modellen', 'læringscirklen' og 'den didaktiske trekant'.

5. Introduktion til aktionslæring som del af didaktikken
  - a. Endeligt sættes gang i et aktionslæringsspor, der vil blive anvendte på de følgende workshops i teoretisk pædagogikum.

Forud for modulet skal du:

- 1) Foretage en refleksionsskrivning i 2x7 minutter ud fra følgende spørgsmål:
  - a. Hvad vil det sige at være gymnasielærer, og hvad kræver det at blive en god gymnasielærer? Hvorfra har du dine forestillinger om, hvad en god lærer er? Hvorfor er du blevet gymnasielærer?
  - b. Hvad kan mit (hoved)fag, herunder mit fag i samspil med andre fag? Hvad bidrager mit fag med i forhold til elevernes/kursisternes almene dannelse og studiekompetence?
- 2) Finde og medbringe en artefakt der er kendetegnende for dit fag. Det kunne fx være en vinkelmåler i matematik. Artefakten skal være af en sådan karakter, at når eleven/kursisten møder den, ved eleven, at netop dette fag er på spil.
- 3) Læse følgende litteratur. Vær opmærksom på, at siderne i bogen Jens Dolin et al. (red.): *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2017, læses via følgende link frem til den 25. august, hvor bogen udkommer: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>. Derfor er der heller ikke sidetal ved disse artikler.
  - a. Steen Beck (2016): *Pædagogikum mellem teori og praksis*. Forlaget Frydenlund. Siderne 13-45 (siderne 28-33 og 40-45 **kan** læses, men skal ikke. Siderne indeholder cases, som underviserne i et udvalg kan anvende på modulet). Siderne 47-64. Siderne 91-96. Siderne 141-182 (siderne 150-158, 167-171 og 176-179 **kan** læses, men skal ikke)
  - b. Krogh, Qvortrup og Christensen (2016): 'Almendidaktik og fagdidaktik'. Forlaget Frydenlund. Siderne 62-80.
  - c. Gert Biesta (2013): Good Education in an Age of Measurement. *Aarhus Universitet*. Afspilles herfra: <https://vimeo.com/32803752>
  - d. Anne Grethe Larsen og Dorte Wang: "De gymnasiale uddannelser", i *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2017, kap. 1.1: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>
  - e. Noemi Katznelson og Arnt Louw: "Unge i gymnasiet", i *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2017, kap. 2.2: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>
  - f. Jonas Aspelin (2004): *Stolthed og skam i undervisningen*. Nordisk Forlag. Siderne 172-179 og 193-194.

- g. 'Skiftende motivationsforståelser' og 'Overordnede teorier om motivation' i Dorte Ågård (2014): *Motivation*. Frydenlund. Siderne 12-17 og 74-80.
- h. Albert Bandura, (2013): "Self efficacy" i *Kognition & pædagogik*, nr. 83. Siderne 16-35.
- i. Peter Hobel: 'Planlægning af forløb og enkelttimer' i *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2017, kap. 4.4.: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>
- j. Marie Falkesgaard Slot: 'Læremidler og læremiddelbrug' i Dolin et al. (red.): *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag 2017, Kap. 4.11: .: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>

Vel mødt på almen didaktik 1 ☺☺

--- 0 ---

Mulighed (frivilligt) for at læse mere om modulets temaer (litteraturen kan downloades fra Lectio). Husk at henvisninger til *Gymnasiepædagogik (2017)* læses via link til lbog: <http://i-bog.dk/gymnasiepaedagogik>

- Crilles Bacher, Steffen M. Iversen, Kjeld Bagger Laursen og Lars Ulrichsen (2012): "Dovne drenge eller dødbringende matematik" i *MONA, 2012-1* . Siderne 23-45.
- Lars Brian Krogh og Hanne Møller Andersen: 'Elevs motivation i undervisningen' i Dolin et al. (red.) (2017): *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag. Kap. 4.2
- Jens Dolin og Mads Paludan: 'Fag, hovedområder og fagligt samspil' i i Dolin et al. (red.) (2017): *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 3. udgave. København: Hans Reitzels Forlag. Kap. 6.1
- Steen Beck og Dion Rüsselbæk Hansen: 'Lærerrolle og professionsbevidsthed' i Damberg et al. (red.) (2013): *Gymnasiepædagogik – en grundbog*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag. Siderne 628-646

Litteraturpræsentation almendidaktik 1

I studieordningen for teoretisk pædagogikum er nævnt en række mål for hvert modul. Målene for dette modul har vi oversat til tre centrale tematikker: 1) Læreren, faget og skolen, 2) eleven og faget og 3) undervisningsteori.

I det følgende gives en kort præsentation af teksterne til dette modul, herunder nogle af de sammenhænge der er mellem teksterne. Indledningsvist er det værd at bemærke, at du i det år, du er i pædagogikum, vil stifte bekendtskab med et nyt og for nogle meget anderledes vidensfelt, end du måske er vant til. Pædagogik er ingen eksakt videnskab, og kun meget få pædagogiske teorier forsøger at udsige noget generelt. Når du læser litteraturen, vil du derfor opleve, at forfatterne, oftest uddannelses- og/eller ungdomsforskere, sætter en ramme for de konklusioner, de drager. Det kan være i form af fx et omfattende referencesystem til andres forskning eller i form af tætte beskrivelser af det felt, de undersøger. Vi ved af erfaring, at det for nogle kandidater virker ubetydeligt. Men for forskere i dette felt er det grundlaget for at kunne udsige noget som helst.

Noget andet, du skal være opmærksom på, inden vi om et øjeblik tager hul på litteraturgennemgangen, er, at der til hvert modul er tekster, der *skal* læses, og tekster der *kan* læses. Vi mener faktisk her *skal* og *kan*. Underviserne forudsætter, at du har læst de tekster, der står som ”*skal læses*”. Nogle gange vil undervisningen være mere tekstnær end andre, men du kan ikke forvente en tekstnær gennemgang hver gang. Omvendt forventer underviseren ikke, at du har læst kan-teksterne. Disse er tænkt som et ressource rum for dig, der ønsker mere viden. Hverken skal- eller kan-teksterne markerer al den litteratur, der findes. Vi har forsøgt at begrænse vores udvalg mest muligt og alligevel give et grundigt indblik i de temaer, der skal behandles jf. Studieordningen.

I efterårssemesteret anvender vi Steen Bech: *Pædagogikum mellem teori og praksis*. Frydenlund 2016, som den grundbog der indleder læsningen. Bogen introducerer de temaer, du vil møde på teoretisk og i praktisk pædagogikum, og den har et indledende kapitel, hvor den didaktik, du vil møde på de almendidaktiske moduler, beskrives (kapitel 1). På modulerne vil du hver gang blive mødt af et teoretisk, et caseanalytisk såvel som et aktionslæringsperspektiv. Målet med at beskrive didaktikken er, at du bliver bevidst om, *hvad* der sker *hvornår* og *hvorfor* på de teoretiske moduler. Bogen introducerer herudover en lang række af de tematikker, du vil møde på AD1 såvel som i pædagogikum i det hele taget: Læring, lærings- og dannelsesteori, lærer- og elevroller, klasseledelse, klasserumskultur og meget andet. Noget af bogen læser du hjemmefra. Noget af bogen læser du på modulerne i løbet af året. De grønne bokse konkretiserer nogle af de teoretiske overvejelser og rummer små empiriske analyser samt cases.

En anden introducerede artikel har Krogh, Qvortrup og Christensen skrevet. I artiklen fokuseres på forholdet mellem almen- og fagdidaktik. Der opstilles nogle centrale almen- og fagdidaktiske modeller, fx den didaktiske trekant (side 64) og en model der forsøger at indfange forholdet mellem basisfag samt almen- og fagdidaktik (side 79). I teoretisk pædagogikum skal du både på almene- og fagdidaktiske moduler, og på modulet 'almen- og fagdidaktik 1' diskuteres formål med fag og gymnasieskole samt arbejdet med både almen- og fagdidaktiske spørgsmål. Artiklen skal derfor medvirke til, at du analytisk kan adskille de to didaktiske tilgange. I praksis smelter tilgangene ofte sammen, idet undervisning jo tager udgangspunkt i et fag og med de elever og de forudsætninger, der er tilstede i klasselokalet.

Groft forenklet indfanger de øvrige tekster, du skal læse, et af de tre nævnte temaer på AD1. Flere af teksterne vil tale på tværs af temaerne, men for lethedens og overskuelighedens skyld har vi forsøgt at opdele på denne måde.

Tekster om læreren, faget og skolen:

I vodcasten advokerer Biesta for, at læreren bør undervise og ikke blot facilitere læring (11:05). Denne pointe skal forstås i sammenhæng med, at Biesta er kritisk i forhold til de meget målbare (og generelle) kriterier, som præger uddannelsessystemerne i dag. I stedet, siger Biesta, bør vi have tillid til læreren: "Teachers bring something to the Educational situation, that is not yet there (...) Real teachers give you something that you did not have". På modulet vil du møde en forsker, der vil forelæse over, hvad det vil sige at være gymnasielærer, og temaet behandles i afsnittet om lærerroller (kapitel 2) i *Pædagogikum mellem teori og praksis*. Hvis du gerne vil læse en tekst, der uddyber og diskuterer, at læseren ikke har fuldstændig frihed til at gøre, som denne har lyst til, men er begrænset af uddannelsesbekendtgørelser og læreplaner er ressource teksten af Beck og Rüsselbæk Hansen oplagt til viderelæsning.

I Larsens & Wangs tekst lægger op til en drøftelse af de gymnasiale uddannelsers formål, udvikling og forskelligheder, og dermed hvilken ramme, som læreren underviser i, og med hvilke formål.

Aspelin peger på et af de områder, der er blevet centralt placeret i diskussionen om lærer-kompetence i de senere år: Den relationsbevidste pædagogik. Aspelin peger på, at forandringen af skolen har medført, at læreren i højere grad må forholde sig reflektivt ikke blot til kundskabsprocessen men også de ydre omstændigheder i forhold hertil, fx elevernes måde at agere socialt på. Læreren forudsættes at være reflekterende og ikke blot formidlende, og Aspelin argumenterer for, at lærerens fokus på kognitiv (faglig) udvikling bør suppleres med opmærksomhed på elevernes mentale bevidsthed (side 175). Aspelin ser en sammenhæng mellem de sociale relationer i undervisningen og den intellektuelle udvikling. Artiklen skal således kaste lys på læringsforudsætninger, hvor lærerens (inter)ageren og opmærksomhed på klasserummet også har betydning for den læring, der kan ske. I *Pædagogikum mellem teori og praksis* er kapitel 4 uddybet disse pointer. Her er fx givet et eksempel på, når undervisning (ikke altid) lykkes, ligesom der er et afsnit om konflikthåndtering i klasserummet.

Tekster om eleven og faget:

I skolesammenhænge tales ofte om gode og dårlige elever. Litteraturen med fokus på eleverne skal medvirke til at opbygge et mere nuanceret sprog til at tale om og arbejde med eleverne i gymnasieskolen. Beck (2016) stiller i denne forbindelse en (samtdi)diagnose med udgangspunkt i Ziehe i forhold til elev- og ungdomskulturen. I samme bog/afsnit opstilles forståelsesmodeller i forhold til eleverne/kursisterne. Her peges på Trondman og Beck&Paulsen som forskellige tilgange hertil.

Hvor Aspelin fokuserede på, at læreren må have særlig opmærksom på eleverne sociale adfærd, har Ågård fokus på elevernes motivation. I den tekst af Ågård, du skal læse, præsenteres forskellige bud på motivationsforståelser, der forhåbentligt kan indfange og bidrage til nogle af de spørgsmål, den relationsbevidste pædagogik og skolen i almindelighed kalder på i disse år. Bandura bidrager i denne sammenhæng med et bud på, hvordan eleverne kan inviteres ind i undervisningen ved et reflekteret arbejde med elevernes selv-efficacy.

Katznelson & Louw stiller ligeledes skarpt på de unge ved at fokusere på, hvorfor de overhovedet vælger at gå på en gymnasial uddannelse, hvad der motiverer dem undervejs, og hvad de gør sig af forestillinger om tiden efter gymnasiet. Teksten lægger dermed op til en uddybning og drøftelse af fx skuffede forventninger og manglende motivation versus, hvad der kan motivere de unge i spændet mellem at præstere til fx eksamen og det at lære. På modulet vil du møde en forsker, der vil forelæse over netop dette tema.

Tekster om undervisningsteori:

I denne kategori hører artiklerne af Hobel samt Falkesgaard Slot hjemme. Hobel peger på tre didaktiske grundspørgsmål, en lærer altid må forholde sig til: Hvorfor man skal undervise i et fag, hvad man konkret skal undervise i, og hvordan man vil undervise i det. FIMME opstilles i forlængelse heraf som en didaktisk model for planlægning af et forløb, og modellens spørgsmål gennemgås. Et – ikke uvæsentligt – element i undervisningstilrettelæggelse er stofudvælgelse. Artiklen af Falkesgaard Slot gennemgår og diskuterer i denne forbindelse læremiddelbegrebet og peger på, at der er forskellige genrer indenfor lærermidler såvel som forskellige funktioner hermed. Artiklen foretager efterfølgende en analyse af forskellige læremidler. En pointe i artiklen er, at ingen læremidler taler for sig selv. Der er altså brug for en lærer, der transformerer læremidlet til konkret undervisningsbrug. De undervisningsteoretiske tekster danner fx grundlag for de overvejelser, du må gøre i din forberedelse forud for din undervisning såvel som i efterbehandlingen af denne. Se i øvrigt kapitel 2 i *Pædagogikum mellem teori og praksis*.

